

Doe maar duur

Op financieel gebied waren millennials al niet echt de stabielste generatie. Journalist Kimberly Palmaccio – ook gewend om lekker boven haar stand te leven – vraagt zich af: hoe gaan we de aankomende crisis doorkomen?

Ik ben zo iemand die twintig euro neerlegt voor een geroosterde boterham met geplette avocado

Vorige maand gaf ik ongeveer 2.500 euro uit: 300 aan boodschappen, 170 aan abonnementen en 250 aan reizen. Ruim 570 euro ging naar de horeca. In coronatijd, kun je nagaan. Flink wat uitgaven dus. En dan heb ik mijn torenhoge huur nog niet eens meegerekend. Je zou misschien denken dat ik bakken met geld verdien, maar ik ben schrijver, zpp'er, en het is elke maand maar weer de vraag hoeveel er binnenkomt. Soms is dat 0 euro, soms 4.000. Toch hoop ik geen moeilijke rekening te maken om te concluderen: ik leef soms (oké, best vaak) boven mijn stand.

Volgens nieuwe cijfers van het Bureau voor Krediet Registratie (BKRI) is het aantal betalingsproblemen onder jongvolwassenen met maar liefst zeventig procent toegenomen. Een van de oorzaken: ze geven gemiddeld meer uit dan er binnenkomt. Ik voelde me behoorlijk aangesproken toen ik dat las. Want ja, ik ben zo iemand die 20 euro neerlegt voor een geroosterde boterham met geplette avocado in een superhippe lunchtent of 80 euro voor een etentje. En ja, ik ben die millennial die tig abonnementen heeft, wekelijks bloemen koopt, massages boekt en zonder pardon 150 euro afrekent voor drie highlights bij de kapper. Dat is heel veel geld. Daar kun je welgeteld twee weken boodschappen van doen.

Toch geef ik dat soms in een uurje uit. En ik blijk niet de enige: volgens het FoodService Instituut Nederland (FSIN) is de omzet van alle horecagelegenheden in Nederland het afgelopen jaar met 840 miljoen euro gestegen. Vooral millennials dragen daar

aan bij: zij eten het vaakst buiten de deur, voor ruim 1.500 euro per jaar. Volgens Jan-Willem Grievink, directeur van het FSIN, heeft deze generatie een heel andere levensstijl dan baby-boomers: 'Regelmatig op stap gaan voor een hapje en drankje is voor hen de normaalste zaak van de wereld. Lunchen en uit eten gaan is een speerpunt van hun levensstijl geworden.'

Ik vraag me af: moet dat niet een tandje minder? Want zoals we allemaal weten zitten we in een pandemie en belandt Nederland volgend jaar mogelijk in een recessie. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn er door corona al ruim 300.000 banen geschrapt en zullen er in het najaar nog veel meer banen gaan verdwijnen. Een op de vijf mensen heeft op dit moment geen spaarrekening, volgens cijfers van het Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorzichting). Bij een financiële tegenslag kunnen zij nog geen 2.000 euro ophoesten. Oei. Zit je dan, met je peperdure highlights in kashieren joggingpak werkloos op de bank.

Geld moet rollen

In Nederland hebben 1,3 miljoen huishoudens betalingsproblemen, vertelt Karin Radstaak, woordvoerder van het Nibud. 'Er is sprake van een betalingsprobleem als iemand achterloopt met betalen of een schuldtelling heeft bij een kredietaanbieder. Denk aan betalingsachterstanden bij creditcards, huur of mobiele providers. Problemen ontstaan vaak niet door de hoogte van je inkomens, maar door de manier waarop je ▶

met geld omgaat, hoe je in het leven staat en hoe je bent opgewoed. Het overgrote deel heeft kleine geldproblemen: soms een aanmaning, facturen te laat betalen of abtrelingsregelingen moeten treffen. Een half miljoen mensen heeft ernstige problemen, waarbij bijvoorbeeld de energie is afgesloten.'

Een derde van deze mensen vraagt niet om hulp. Redstaak: 'We durven niet over geldproblemen te praten; uit onze onderzoeken blijkt dat we ons daarvoor schamen. Het woord 'schuld' geeft je het idee dat je de problemen zelf hebt veroorzaakt, maar dat hoeft helemaal niet het geval te zijn.' Alexander van Dijk (37) is nu budgettraneer, maar zat tot zijn dertigste in de financiële problemen: 'Ik neggeerde blauwe enveloppen en gooids ze ongepend weg. Er kwam weinig geld binnen, soms maar een paar honderd euro per maand. Als ik wel geld had, gaf ik het meteen uit aan leuke dingen: lunchen met vrienden, uit eten, naar de kroeg. De geldproblemen werden alleen maar erger. Ik kreeg aanmaningsbrieven van incassobureaus, loste mijn studieschuld niet af en betaalde zelfs mijn hypotheek niet.'

Stom en naïef

Ik zou peentjes zwellen, serieus. Maar Alexander niet. 'Ik dacht: het vaart wel over. Heel stom en naïef. Op een middag stond een deurvaarder op de stoep. Ik kreeg een document overhandigd waarin stond dat ik nog twee dagen had om mijn zorgpremie te betalen. Inmiddels zat er een hoge boete op en was het totaalbedrag 200 euro geworden. Kort daarna werd ik ge-

beld door de bank dat ik 1000 euro voor de hypotheek moest betalen. En snel ook. Het roer moest om, ik had geen andere keuze. Ik verhuurde mijn woonhuis om te kunnen eten. Ik sliep in hostels, slaapzalen en ik heb zelfs een nacht in een trein doorgebracht. Ik leende 12.000 euro van mijn ouders, waarvan ze uiteindelijk een gift maakten. Ik heb een halfjaar niks gedaan: geen etentjes, feestjes, niks. Inmiddels heb ik al mijn schulden afbetaald. Zelfs mijn studieschuld, daar ben ik het trotst op.'

Esmee (24), die liever niet met achternaam genoemd wil worden, herkent zich in het verhaal van Alexander. Ze staat continue rood en heeft een studieschuld. 'Ik leef ver boven mijn stand. Ik kan 500 euro rood staan. Als ik nog 200 euro heb, denk ik dat ik nog 700 euro kan besteden. Ik weet niet eens waar al mijn geld naartoe gaat; het is niet dat ik allemaal Louis Vuitton-tassen heb of zo. Het meeste geef ik uit aan sociale dingen, denk ik. Het klinkt misschien gek, maar het staat me gerust dat ik in de min kan staan. Ik wil nu alles kunnen doen wat ik wil. Als ik straks een vaste baan heb, moet ik maar bekostigen hoe ik nu heb geleefd.'

Peter Davina, woordvoerder van BKR, maakt zich zorgen om jongeren die steeds vaker schulden en betalingsachterstanden hebben. 'Ze hebben minder vermogen opgebouwd en hebben vaak een flexibel arbeidscontract. Ze zijn hierdoor financieel kwetsbaar. Het kan ze op latere leeftijd belemmeren bij het kopen van een huis of het krijgen van een lening. Betalings-

problemen leveren daarbij ook stress en andere gezondheidsproblemen op. Uit onderzoek blijkt zelfs dat het IQ van mensen met geldproblemen soms met een paar punten daalt.' Toch stijgt het aantal jongeren met betalingsproblemen, blijkt uit cijfers van BKR. Davina: 'Ze hebben vaak dure telefoons en betalen hoge huurkosten. Jongeren kopen spullen die ze niet kunnen betalen, vaak met creditcards of after-pay-opties. Omdat een buffer op jonge leeftijd vaak nog ontbreekt, kan dit tot betalingsproblemen leiden.'

Poeppich uit eten

Iedereen weet natuurlijk dat je met dure merken uitstraakt dat je je zaken voor elkaar hebt. Volgens psycholoog Yara van Gendt is dat de reden waarom we maar dingen blijven kopen, zonder dat we vooruitplannen. Als jij mooie spullen hebt of draagt, vinden anderen dat leuk. 'We zijn gevoelig voor de waardering en aandacht van anderen en dat levert een zekere druk op.' In de psychologie is hier zelfs een term voor: *conspicuous consumption*, oftewel: opzichtige consumptie. 'We dragen dure merken om onze sociale status te verhogen of te behouden. Van Gendt: 'Tegenwoordig is alles direct beschikbaar. Met één druk op de knop is onze behoefte vervuld.' Vandaag besteld, vandaag in huis. Eten *on the go*, films on demand. 'We leven in een snelle wereld en willen snel bevoord worden. Geen zin om naar de supermarkt te lopen? Dan bestel je effe iets. Als we iets willen, zeggen we ook dat we het krijgen, in deze maak-

bare maatschappij. Van Gendt: 'Bij jongeren tot 25 jaar kan meespelen dat de prefrontale cortex nog in ontwikkeling is. Dit gebied in de hersenen regelt zaken als risico's nemen, impulsief zijn, consequenties overzien, het onderdrukken van ongewenst gedrag en het beheersen van impulsie. Bij een goed ontwikkelde prefrontale cortex kun je de langtermijngevolgen beter overzien en verder vooruitplannen.'

Esmee bezuinigt nooit op iets, zegt ze. 'Als vrienden me eergens mee naartoe vragen, ga ik altijd mee. Ik wil niet atzegen omdat ik geen geld heb. Dan leen ik liever geld bij een vriendin. Zij doen dat ook bij mij.' Ook Alexander voelde sociale druk: 'Vrienden kochten dure auto's, mooie spullen. Dat wilde ik ook. In een impulsieve bui kocht ik dan iets, zonder na te denken over de consequenties'. Iets kopen geeft een lekker gevoel, zegt Van Gendt. 'Je hersenen krijgen een dopaminestoet, maar dat is van korte duur. We willen dat tijne gevoel nog een keer ervaren, waardoor we nog meer gaan kopen. Bij sommigen kun je het zelfs een verslaving noemen. In zulke gevallen levert je koopgedrag ook echt problemen op.'

Alexander: 'Mijn gedrag heeft me onnodig veel geld gekost. En stress. Inmiddels help ik anderen met financiële problemen. Nu ik het er met vrienden over heb, blijkt dat bijna niemand die dure spullen zich vroeger kon veroorloven. We deden allemaal maar wat, jaagden elkaar op.' In het Engels heb je daar een uitdrukking voor: *keeping up with the Joneses*, wat inhoudt dat we de neiging hebben om de sociale klasse van anderen ▶

Jij een Chanel-tas? Ik een Chanel-tas. En intussen stiekem witte bonen in tomatensaus eten

te spiegelen om de schijn van dezelfde klasse op te houden. Jij een Chanel-tas? Ik een Chanel-tas. Zoiets. En in de tussentijd stiekem witte bonen in tomatensaus vreten.

Byebye, crisis

Ik betrapte mezelf er laatst op dat ik mijn dure lunches stond te compenseren in de Aldi. Ik kocht smeerkaas voor een euro, tomaten voor een prikkie en na lang wikken en wegen liet ik het netje avocado's (toch wel 3 hele euro's) liever liggen. Je raadt het al: een uur later zat ik op het terras. Ik bezuinig wel vaker op zaken waarvan je denkt: doe maar niet. Zoals op mijn karige zorgpremie, waarbij ik zelfs voor een kleine controle bij de tandarts moet dokken (en daarom maar minder vaak naar de tandarts ga). Enfin. Hoe kunnen we onszelf dan wél het beste wapenen tegen de gure economische tegenwind die binnenkort wellicht gaat waaien? Het belangrijkste advies van het Nibud: een buffer opbouwen. Om hoeveel geld het gaat, hangt van je persoonlijke situatie af. Radstaak: 'Zet elke maand tien procent van je netto-inkomen opzij.' Heb je meer geld over en wil je proberen daar meer rendement uit te halen? Verdiep je dan eens in beleggen. De spaarrentes zijn laag, dus veel meer geld op je rekening hebben staan dan je adviesbuffer is niet aan te raden. Radstaak: 'Daarnaast is het belangrijk dat je overzicht hebt: pak je financiële administratie erbij en maak de balans op. Maak daarna keuzes. Wat heb je echt nodig? Wat kun je schrappen?' Ga bijvoorbeeld eens in de zes weken naar

de kapper, in plaats van elke maand. Skip die maaltijdbox als je toch al twee keer per maand uit eten gaat. Zeg abonnementen op waar je eigenlijk geen gebruik van maakt. Lunch voortaan thuis, in plaats van die *toast with avo* buiten de deur. En los je schulden af. Er zijn hordes Nederlanders met spaargeld en een (vergeten) lening of afbetalingsregeling. Met schulden aflossen heb je het gevoel dat je vooruitgang boekt. En het scheelt ook nog eens rentekosten (= dubbele winst). Begin met de kleine schulden, die grote komen later wel.

Word daarnaast assertiever: sla uitnodigingen voor sociale afspraken vaker af. Als je wordt uitgenodigd voor een bruiloft op de Bahama's: zeg nee. Als je geen geld hebt voor dat etentje: nee. Psycholoog Van Gendt: 'Uit onderzoek blijkt dat mensen met geldproblemen vaak niet eens kunnen genieten van zo'n duur etentje. Ze zien de prijzen op de menukaart en zitten te kniezen om het geld, of erger: ze krijgen achteraf spijt.' Zorg goed voor jezelf, doe aan persoonlijke ontwikkeling en werk aan je *money mindset*, adviseert Alexander. En geef geld bewust uit, in plaats van je flappen klakkeloos over de balk te smijten. Zo bleek ik afgelopen maand om en nabij 120 euro te hebben uitgegeven bij de AH to go. Bij de AH to go! Voor sapjes, kauwgom en hoogstens een belegd broodje. Je snapt: daar moet ik even van bijkomen. Met een pilsie in de horeca. •

Kimberly Palmaccio (25) is journalist en schrijft graag over geld- en sekszaken. Komt uit Nijmegen, woont in Amsterdam.